

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

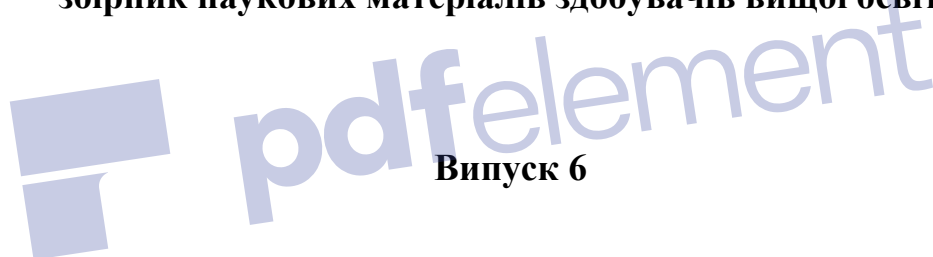
Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 6
2022

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Рівне, 2022

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 6. Рівне : РДГУ, 2022. 136 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 11 від 24 листопада 2022 р.)*

та реалізовувати їх. Люди з низьким рівнем самотності задоволені своєю поведінкою, власними досягненнями. Вони впевнені в собі, мають достатню кількість друзів та знайомих, на яких можуть розраховувати.

Високий рівень самотності виявлено у 9% всіх опитаних. Таким людям притаманні недостатній самоконтроль, невпевненість у собі, залежність від оцінок. Найчастіше вони прагнуть уникати відповідальності, мають негативне уявлення про самотність і важко її переносять.

Особи з середнім рівнем (43%) переживають самотність рідко, вони ставляться до неї як позитивно, так і негативно, залежно від ситуації.

Пропонуємо до розгляду психологічні рекомендації щодо подолання відчуття самотності.

Позбутись самотності, або ж полегшити її прояви можна подивившись на неї з іншого боку, тобто побути на самоті. Час, проведений наодинці з самим собою також важливий. Усамітнення створює можливості для самовідкриття, творчості та роздумів. Година часу з собою також посилює уважність до власних потреб. Отже, щоразу, коли відчуватимете самотність, прийміть її, як можливість відкрити себе. Якщо ж вам некомфортно бути наодинці з самим собою і ви відчуваєте як самотність вас починає поглинати, заповніть простір звуком, наприклад музикою. Також можна використати самотність для полегшення власного психічного стану, варто лише вголос проговорити свої проблеми, це допоможе покращити самопочуття. Самотність також може слугувати поштовхом для відкриття прихованих талантів.

Якщо ваш стан критичний, то не варто шукати порад в інтернеті, а слід звернутись до кваліфікованого психолога, який допоможе справитись з негативними відчуттями і подолати не бажану самотність.

Висновки. Отже, самотність – це важкий психічний стан, що супроводжується поганим настроєм і тяжкими емоційними переживаннями, зокрема такими як відчай, депресія, нудьга, пригніченість, спустошеність, тощо. Проте самотність не обов'язково розглядається негативно, вона може бути гарним способом відкрити нові сторони власної особистості. Це залежить від самої людини та її відношення до навколишнього світу.

Список використаної літератури

1. Довбій Т. Ю. Проблема самотності в західній психологічній науці. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. К., 2011. Вип.9. С.80 – 89.
2. Раселл Д., Фергюсон М. Методика діагностики суб'єктивного відчуття самотності. URL: <https://studfile.net/preview/7278969/page:6/>
3. Флойд В. Сім типів самотності, їх причини та характеристика, 2021. URL: <https://uk.warbletoncouncil.org/tipos-de-soledad-4299#menu-1>

УДК 37.015.3:355.422(477)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Васильюк Юлія, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ

Хомич Іванна, кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Під час війни навчання має багато особливостей, відбуваються зміни і в організації самого процесу, зазвичай, вони мають негативний характер, так як люди вимушені багато часу перебувати у сховищах або взагалі покидати свої домівки [2]. З 24 лютого 2022 року всі заклади освіти за можливості продовжують свою роботу, приводять у готовність наявні сили та засоби цивільного захисту, а в разі потреби, при виникненні надзвичайної ситуації, залучають ще й додаткові.

Мета дослідження – проаналізувати аспекти освітнього процесу під час воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Воєнні події, які відбуваються в Україні, є стресом для всіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти. Вагомого значення набуває забезпечення психологічно комфортного освітнього середовища для всіх учнів та якісного освітнього процесу для дітей, які мають психологічну травму, надання компетентностей педагогічним працівникам щодо роботи з дітьми із психологічною травмою, забезпечення підтримки педагогічних працівників та залучення батьків до освітнього процесу. Україна запускає Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Як зазначила Перша леді України Олена Зеленська у своєму відеозверненні 23 травня 2022 року: «... ми створимо власну унікальну програму психологічної допомоги. Це амбітне завдання – перетворити стрес і біль у силу і насагу, зло – на добро. Хіба це не робить вся Україна вже три місяці? Отож продовжуємо. До перемоги». Із початком агресії російської федерації проти України можемо зазначити, що з'явилося багато звернень стосовно психологічної підтримки дітей в умовах війни, надання психологічної допомоги, зокрема, екстреної, подолання стресу, переживання втрати, горя, печалі та страждання, психологічної роботи з дітьми, які втратили батьків, домівку, здоров'я й зазнали ушкоджень, пережили бомбардування, стали біженцями, внутрішньо переміщених осіб [3].

За ініціативи Першої леді України Олени Зеленської стосовно Національної програми з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 539, МОН України увійшло до складу робочої групи, утвореної МОЗ як координатор програми у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України із залученням до її складу експертів ВООЗ, провідних українських і міжнародних експертів у сфері психічного здоров'я (наказ МОЗ від 20.06.2022 № 1052) [3].

У липні цього року стартував курс підвищення кваліфікації «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій», розроблений державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України в рамках Національної програми психологічного здоров'я українців. Зазначений курс створено за моделлю змішаного навчання (blended learning), який включає 10 мультимедійних уроків у міжнародному форматі SCORM. Додаткові матеріали та практичні тренінги допоможуть підвищити професійний рівень педагогічних працівників закладів освіти та опанувати сучасними технологіями першої психологічної допомоги за методичними посібниками Save the Children, а також ознайомити вчителів з рекомендаціями щодо перенаправлення Міжнародного Постійного Комітету (IASC). Курс, затверджений Вченою радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, отримав схвальний відгук Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) [3, с. 8].

Українські діти і молодь змушені пристосовуватись до нинішніх умов навчання. Велика кількість (1,8 мільйона дітей) виїхали та продовжують навчання за кордоном, а деякі залишилися дома та навчаються тут в умовах війни. Всі учні та студенти опинились в різних умовах навчання, але життя продовжилось, а з ним і потреба здобувати освіту. Війна — це завжди стрес для людей, а особливо вона впливає на підлітків та молодь, так як вони є найбільш уразливою частиною суспільства в період свого розвитку та суспільного росту. Учні та студенти навчаються, а отже, входять в групу тих, хто потребує підтримки свого морального стану. Наразі в Україні недостатньо розвинена сфера психологічної підтримки, тому українцям важче вийти з важкого морального стану у порівнянні із іншими країнами Європи та Америкою. Послаблення морального стану може спричинитись багатьма різними факторами, зокрема: переїздом в іншу область або країну, втратою близьких та рідних

людей, розмовним бар'єром з однолітками за кордоном, що тягне за собою ще одне порушення потреб – у живому спілкуванні, невпевненість у майбутньому і відсутність чітких планів, відсутність бачення свого місця в майбутньому суспільстві, втрата свого дому, школи, університету. Ще один негативний фактор, який впливає на освітній процес – це саме дистанційна форма навчання, яка розділила школярів та вчителів, студентів та викладачів ще 2 роки тому під час пандемії. Студенти та школярі, які починали здобувати освіту в період 2020-2022 років, не знають, як це – прокидатися раніше для того, щоб встигнути дійти чи доїхати до школи/університету. Відбувається мінімізація візуального спілкування з викладачем/вчителем та однолітками. Це спричиняє затримку в суспільному дорослішанні, відсутність потреби набуття самоорганізації та навичок для подальшого вступу в інші навчальні заклади, неможливість повноцінного навчання з деяких дисциплін (фізкультура, музика, образотворче мистецтво, лабораторні роботи, креслення), вивчення деяких нюансів з інших дисциплін. Також великою проблемою під час дистанційного навчання є гіподинамія, тому що саме така форма навчання спричиняє малорухливість в учнів/студентів. Тож війна, а з нею дистанційна форма навчання внесла багато негативних корективів в освітній процес і життєві будні сучасних студентів та школярів.

Іноземці, які здобували освіту у вищих навчальних закладах до початку воєнних дій, вимушені були евакуюватись задля своєї безпеки. Війна позбавила можливості навчатись для деяких з них взагалі. Інша частина іноземних студентів продовжила здобувати освіту в дистанційній формі, що обмежило їх в повноцінному навчанні. Деякі з них вимушені повернутись до своєї країни, де постійно ведуться бойові дії, так як і в місцях їх навчання [4].

Деякі студенти та школярі були вимушені змінити своє місце проживання, а деякі змушені були виїхати навіть за кордон. Багато з таких сімей опинились в складному становищі: батько залишився в країні, а діти з матір'ю по інший бік кордону. В той самий час постає питання про продовження навчання вже в іноземних закладах освіти, тим більше що багато навчальних закладів самі пропонують здобувати освіту у них за спрощеною системою вступу. Звісно, нашим громадянам для продовження навчання за кордоном потрібно опанувати іноземну мову, пристосуватись до їхнього способу життя. З іншого боку, за кордоном вони можуть отримувати моральну підтримку, будуть планувати своє життя в подальшому [1].

Міністерством освіти і науки було запропоновано керівникам департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних адміністрацій, закладів вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, підприємств, установ і організацій, забезпечити:

- надання освітніх послуг у встановлених обсягах, відповідно до визначених освітніх програм і планів за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем, засобів аудіо і відео-зв'язку;
- готовність до здійснення оповіщення органів управління та сил цивільного захисту, учасників освітнього процесу та працівників про виникнення надзвичайної ситуації; інформування про межі поширення, наслідки, способи та методи захисту, а також дії у зоні можливої надзвичайної ситуації;
- уточнення та здійснення заходів щодо захисту учасників освітнього процесу, працівників підприємств, установ, організацій і прилеглих територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- готовність наявних сил і засобів цивільного захисту, можливість залучення додаткових сил і засобів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- створення та використання об'єктових матеріальних резервів для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків;
- негайне інформування про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, порушення функціонування суб'єктів освітньої діяльності або загрозу припинення надання освітніх послуг органів управління освітою та цивільного захисту обласних державних адміністрацій, територіальних органів Служби безпеки, Державної служби з надзвичайних ситуацій і МОН;

– у разі безпосередньої загрози життю та здоров'ю учасників освітнього процесу на об'єктах освіти вводити в дію Плани евакуації закладів освіти.

Крім цього, Міністерство освіти і науки рекомендує керівникам закладів вищої освіти:

– перевести в готовність об'єктові формування цивільного захисту до дій за призначенням у взаємодії з територіальними формуваннями цивільного захисту щодо проведення великих обсягів робіт із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі тих, що виникли внаслідок воєнних (бойових) дій чи терористичних актів, а також проведення відновлювальних робіт на власних об'єктах;

– бути в готовності за рішенням місцевих держадміністрацій, міських рад у містах обласного значення та за особистою згодою залучити власні об'єктові формування цивільного захисту до виконання завдань за призначенням на об'єктах інших суб'єктів господарювання чи на визначених територіях.

На час дії воєнного стану Міністерством освіти і науки розроблено оновлений довідник «У разі надзвичайної ситуації або війни», в якому зібрані поради, як захистити себе у кризовій ситуації [5].

Для нашої країни виїзд фахівців за кордон може означати втрату цінних кадрів у майбутньому, так як саме ті люди, які вирішують питання таким чином, найбільш здатні для комунікації та подальшого планування майбутнього. Хоча, у випадку, якщо такі громадяни вирішать зрештою повернутися до України, країна отримає фахівців, які здобули іноземну освіту з іншим світобаченням, з європейськими нормами поведінки та вирішенням питань. І це може бути перевагою при можливій майбутній євроінтеграції.

Висновки. У підсумку можна сказати, що війна внесла і продовжує вносити корективи в процес навчання у нашій країні. Результат ми побачимо лише після завершення бойових дій і зможемо бачити наскільки змінювався освітній процес під час війни та після неї. Не дивлячись на жакливі події, українці навчаються з ентузіазмом і мають надію, що скоро війна закінчиться.

Список використаних джерел

1. Інформація для студентів та науковців з України. URL: <https://studynaustria.at/de/studium/informationen-fuer-studierende-undforscher/innen-aus-der-ukraine>.
2. Левченко О. Б., Землянська О. В., Праховнік Н. А. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник. Київ : Каравела, 2019. 268 с.
3. Освіта України в умовах воєнного стану. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/education-of-ukraine_2022.pdf
4. Робота закладів освіти у межах правового режиму воєнного стану. URL: <https://www.prostir.ua/?news=robota-zakladiv-osvity-u-mezhah-pravovoho-rezhymu-vojennoho-stanu>
5. Як дітям з України продовжити навчання за кордоном. За матеріалами Служби освітнього омбудсмен. URL: <https://osvita.ua/abroad/86216/>

УДК: 159.922. 73 : 159. 955 – 053. 4

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАОЧНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Винник Мар'яна, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальність 012 «Дошкільна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: Березюк Т. П., кандидат психологічних наук., доцент

Постановка проблеми. Серед пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти має місце дослідження проблеми інтелектуального розвитку дітей. Для реалізації останнього дитина повинна мати достатній рівень розвитку всіх видів пам'яті, уваги, уяви, мислення та